

Kitseenelas kiratseb

Otsin 2006. a kevadel kitseenela põõsaid. Need ajavad igal kevadel leheotsad mullast välja, aga suuremaks pole kasvanud. Kas nad vajavad eritingimusi või ei sobi neile päikesepaisteline kasvukoht? Olen uurinud kirjandust, kuid selle kohta pole midagi leidnud.

Vastab

KADRIN LINNA

Harilik kitseenelas (*Aruncus dioicus*) on 1–2 meetri kõrgune jämeda ja puitunud risoomiga püsilill, mitte põõsas. Tema tugevad püstised varred on hästi seisukindlad ega lamandu tuule ja vihma käes. Küllap sellepärast ongi tekkinud arvamus, et tegu on põõsastaimena, ning ka teavet tema kohta otsitud vallest allikast.

Lopsakas püsilill on hinnatud eelkõige seepärast, et on võimeline kasvama seal, kus teised sugugi ei edene, näiteks hoone põhjapoolsel küljel. Hästi talub ta varju või poolvarju, aga päikesepaistel kasvab õitsev lill kõige paremini, kui ainult kasvukohas on paras niiske ja huumusrikas muld.

Kitseenelas kui vähenõudlik taim kasvab tavalises aiavallas, kuid kuivas ja liivases jääb kiduraks. Sel juhul vajab ta kindlasti nii väetamist kui ka kastmist. Väetiseks võib

anda kompostmulda, turba ja kõdusõnnikumulda ning mineraalväetisi.

Halvasti mõjub taimele kõrge põhjavee seis kasvukohas, samuti pikaajaline üleujutus.

Sobivas kasvupaigas sügavpõhjalises mullas on kitseenelas meil täiesti talvekindel ja väga pikaajaline ega vaja mitte mingit erihoolitsust. Väga vabalt võib ta õigesti valitud kohas kasvada ja õitseda 70–80 aastat järjest, moodustades selle aja jooksul 1,5–2-meetrise läbimõõduga võimsa tiheda puhmiku.

Esialgu vajab noor taim pärast istutamist rohimist ja mullapinna kobestamist. Mõni aasta hiljem katavad jõulised varred-lehed pinnase ega jäta umbrohule ruumi.

Tallinna Botaanikaia vanemaednik Mari Seidelberg soovib nüüd kevadel kohe virelema jäänud istiku või istikud üles kaevata ning istu-

tada uude sobivasse kohta.

Põhjusi, miks noored taimed kiratsema hakkasid, võib olla mitu. Näiteks vanemate taimede puitunud risoomi jagamisel sügisel ei jäänud korralikuks juurdumiseks küllalt aega ning järgmiseks kevadeks olid nad talvest kurnatud. Kahju võis teha ka 2005. aasta pikalt lumeta kestnud külm, mis pani kauaks põdema palju teisigi mitte just talveõrnu püsililli (pojengid, floksid, aediirised jt).

Noored taimed võisid olla ka tugevad ja elujõulised, kuid võib-olla vaevlesid nad sademetevaesel suvel pärast istutamist niiskusepuuduses, eriti kui kasvukoht oli lauspäikeseline.

Ehk sattusid hoopis risoomid istutamisel liiga sügavale mulda?

Kogu see arutelu on seni toimumise eeldusel, et kõnealused istikud on kodumaise päritoluga hariliku kitseenela

omad. Kahjuks ei ole teada, on see nii või on tegu hoopis kaugemalt toodud mõne teise liigi (korea või aasia kitseenela) või koguni sordiga.

Üldiselt on nende kasvunõuded sarnased, ainult kõrgemakasvulise hariliku kitseenela istutamisel vabakuulusse rühma peaks istikute vahel olema ruumi 100 cm. Teiste, madalama kasvuga liikide või sortide mahapanekul võiks vahekaugus olla mõnevõrra väiksem – ca 60–80 cm.

Soovituse, et kõrgekasvulise püsilille varred tuleb sügisel maapinnalt maha lõigata, võib vaidlustada. Korraarmastajad naksavad äraõitsetud õisikud taimelt juba juuli teisel poolel, nii et sügiseks pole neil midagi silma riivavat. Puhmikule alles jäänud kõrged varretüükad aga aitavad koguda lund ning on talvitumisel abiks veel naabertaimedelegi.